

De klokketoren

Tot nu toe was weinig bekend over de bouw van de stenen toren die tot 1845 naast de Nicolaaskerk heeft gestaan.

Op een van de oudste kaarten, de kaart van Braun en Hogenberg uit 1588, is het terrein rond het kerkgebouw nog leeg maar op de militaire kaarten van Casper de Robles van 1572 van Staveren staat een klein gebouwtje schuin achter de kerk getekend dat hoogst waarschijnlijk de klokketoren was. De stenen toren is voor het eerst te zien op de vogelvluchtkaart van Nicolaas Geilkercken uit 1616. Bij de toren lezen we de tekst “Nieuwe Toorn”.

Na raadpleging van de oudste resolutieboeken kon het volgende relaas gereconstrueerd worden.

Op 9 november 1613 nam de raad het besluit dat het “clohuijs nijet wel reparabel sijnde” en dat eerdaags de klokken, die nog in het klokhuis hingen, op eruit gehaald moesten worden. Dit om “alle quaet ende onheijl” te voorkomen die zou optreden als dit nagelaten zou worden.

Enige jaren later begon de discussie over een nieuw klokhuis want op “den naestlaesten januarij 1615” besloot de raad een “boventronij” op het oude fundament van het klokhuis te laten bouwen zodat de klokken daarin opgehangen konden worden. De werkzaamheden zouden worden uitbesteed. Met de “boventronij” zal niets anders bedoeld zijn dan een nieuwe kapconstructie. Over een stenen toren werd nog niet gerept.

De discussie over het klokhuis was daarmee nog niet ten einde want op 10 maart 1615 besloot de raad eendrachtig dat het niet goed zou zijn om op het fundament van het oude klokhuis een stenen toren te bouwen en dat men daarom een goed bekwaam klokhuis op de vorige plaats zal laten bouwen om daarin de klokken te hangen. Van het plan om alleen een nieuwe “boventronij” te maken was men dus afgestapt.

De raad nam meteen maatregelen door te besluiten dat de stads kerkmeesters drie jaar lang 500 gld per jaar zou opnemen voor de bouw waarvoor het stadsbestuur zou instaan. Verder zouden twee of drie betrouwbare timmerlieden ontboden worden om een goed bestek te maken op grond van een voorafgaande schouw. Pas daarna zou de raad een datum vaststellen waarop de aanbesteding van het werk zou plaatsvinden. Dit betekent dus dat men op dat moment nog van mening was dat het klokhuis herbouwd zou worden. Het besluit werd ondertekend door Douwe Douwes, Thomas Fijekesz, Douwe Sijmonsz, Wijgger Gealtus, Saijttije Aerndts, Claes Drijverz. Brouwer, Allert Thomas, Jacob Florijs, Florijs Jacobs, Toenijs Rutgers (die toen 51 jaar was) en Sijtije Ottes.

Wat in een ruim twee jaar niet lukte kwam in één week tot stand want op 17 maart presenteerden de kerkmeesters zich samen met ene Abraham, mr. timmerman van Bolsward. Met hen werd “gecommuniceert ende overgeleijt” om nu toch een bekwaam klokhuis te maken. De timmerman had van tevoren zijn huiswerk goed gedaan en reeds een patroon ontworpen en een aantal artikelen in concept geschreven waarop de raad het besluit kon nemen om tot aanbesteding van het werk over te gaan. De raad was blijkbaar onder indruk van het plan óf was van mening dat er al te veel tijd met praten had verloren want de aanbesteding werd onderhands met de timmerman uit Bolsward afgedaan en samen werd een calculatie gemaakt. Niet helemaal duidelijk is of deze calculatie onder de 1500 gld uitkwam. In ieder geval vond men dat dit bedrag niet overschreden mocht worden omdat dit al eerder door de raad was besloten. Op basis van deze vergadering besloot men uiteindelijk de kerkmeesters daadwerkelijk opdracht te geven en van start te gaan met de bouw van een stenen toren. De kerkmeesters kregen de restrictie mee dat zij goed toezicht op de bouw zouden moeten houden opdat het werk “wettelijck in guede ordre” zou komen en dat bij een dreigende overschrijding van de 1500 gld aan de raad zouden moeten gerapporteerd.

Aangezien Nicolaas Geilkercken al in 1616 de “Nieuwe toorn” kon tekenen blijkt dat de bouw voortvarend werd opgepakt. In 1845 werd de klokketoren wegens bouwvalligheid afgebroken. In maart 1843 werd de inmiddels scheefgezakte toren nog in opdracht van de Marine ingemeten door de bouwkundige L. Valk te 's Gravenhage. De toren had een hoogte van bijna 30 el (= ruim 20 meter) en een vierkant grondvlak van ca 5 x 5 meter. De toren stond toen al ca 54 cm uit het lood.